

Končni rezultati ankete za srednješolce v okviru projekta »Mladinska mreža razvoja raziskovalnih vrednot mladih, SM-RIS 2009-2012«

Dr. Edvard Kobal

*Slovenska znanstvena fundacija
Štefanova ul. 15, 1000 Ljubljana*

V okviru projekta SM-RIS 2009-2012 smo zastavili za leto 2010 preiskovanje stanja vrednot mladih - srednješolcev glede znanosti, ključnih tehnologij in inovacij. Na osnovi ugotovitev pridobljenih z analiziranjem dogovorov 920 respondentov, ki so sodelovali v anketi v času od marca do začetka novembra 2010 smo pridobili veliko količino podatkov, ki nam bodo omogočili postavitev izhodišč za razvoj vrednot v času 2011-2012 ter s tem vnos potrebnih posegov s strani izvajalcev aktivnosti, ki povezujejo mlade, ki jih znanost, raziskovanje in tehnološki razvoj zanima ter želijo na teh področjih aktivno vstopiti v procese ustvarjalnosti.

V anketo so bili vključeni srednješolci iz vseh administrativnih regij Republike Slovenije. Pripominjamo pa, da je bil delež sodelujočih iz Gorenjske najmanjši v primerjavi z deleži respondentov iz ostalih regij.

- 1. Zanimanje za znanost je izrazilo 408 (44,49 %) respondentov, praktično nikakršno zanimanje pa 62 (6,76 %) respondentov.**
Preostala polovica respondentov še ni oblikovala svojega odnosa do znanosti. Med vzroki za to so najpogosteje navajali, da je znanost dolgočasna in neživljenjska; da je ne razumejo oz. da so potrebni veliki intelektualni napor, da bi jo pravilno in dovolj dobro razumeli.
- 2. Za informiranje o znanosti so respondenti redno uporabljali zlasti Internet (79,56 %) in televizijo (56,63 %),** ostala sredstva pa manj. Še zlasti malo so redno uporabljali klasične tiskane vire, medtem ko je bila občasna ali redka raba teh sredstev višja.
Majhna raba klasičnih tiskanih virov je bila neodvisno potrjena z ugotovitvami o šibkem rednem obiskovanju splošnih (18,04 %) in strokovnih (2,17 %) knjižnic.
- 3. Največje zanimanje so respondenti namenili vesoljski znanosti (in tehnologiji) (44,35 %),** naravoslovju (36,09 %) in družboslovju (34,46 %), ostalim vedam in področjem pa mnogo manj.
- 4. Najbolj pozitivno in resnično predstavljanje (oz. informiranje) znanosti so po mnenju več kot polovice vseh respondentov (57,28 %) posredovali specializirani časopisi in revije,** čeprav so jih respondenti redno uporabljali zelo malo. Na drugo mesto se je uvrstil Internet (47,17 %) ter za njim televizija (31,30 %), ki sta sicer bila najpogosteje redno uporabljena vira za informiranje respondentov o znanosti (in tehnologiji).

Sklepanja (1-4):

Respondenti so bili prejemniki informacij o znanosti in tehnologiji, ki so jih oblikovali zlasti elektronski mediji. Zato ne preseneča, da je bilo pri odločanju za tovrstno »doziranje« informacij o znanosti (tehnologiji) odločilno ali so ti mediji prikazali znanost (tehnologijo) na zanimiv in privlačen način ter spodbudili njihovo domišljijo (od tod izredno veliko zanimanje za Slovenijo še vedno »odmaknjeno« vesoljsko znanost in tehnologijo).

Po drugi strani pa so pošteno navedli, da zlasti strokovni časopisi in revije nudijo pozitivno in resnično predstavo o znanosti (tehnologiji). Šele za njimi so navedli vlogo Interneta in televizije, ki so ju sicer uporabljali redno v največjem obsegu.

- Respondenti** – predpostavljamo, da v večini zlasti tisti, ki so že oblikovali svoj naklonilni odnos do znanosti (tehnologije), **se strinjajo, da sta prispevka znanosti in tehnologije danes velika in zadovoljiva. Tako se je opredelilo 42,87 % respondentov.**
Respondenti so tudi prepričani, da bi moralo biti znanstveno-raziskovalno delo v prihodnosti še učinkovitejše (59,26 %) ter da bosta tako zagotovila še višjo kvaliteto življenja (52,90 %).
- Respondenti so izrazili dokajšno stopnjo pragmatizma pri trditvah glede nagrajevanja izjemnih dosežkov raziskovalcev.** Največjo naklonjenost so izrazili do ustvarjalcev novih znanstvenih teorij (52,26 %), manjšo pa odkriteljem novih zdravnih učinkovin (40,62 %) oz. uspešnim »rešiteljem« velikih ekoloških problemov (40,47 %).
- Praktično skoraj polovica vseh respondentov (42,40 %) je izrazila popolno strinjanje s trditvijo, da je znanost v 21. stoletju pomembna za gospodarsko preživetje in razvoj slovenske družbe.** Prav tako so prepričani, da je prihodnost slovenske znanosti v povezovanju raziskovalcev v večje raziskovalne skupine (40,84 %).
- Praktično skoraj polovica vseh respondentov (46,20 %) je prepričana, da so slovenski raziskovalci podkupljivi, le nekaj več kot 1/8 (12,05 %) pa jih meni, da niso podkupljivi.**

Sklepanja (5-8):

Respondenti so – ob upoštevanju distance, ki jih ločuje od dejanskega vpogleda in vpetosti v dogajanje v slovenskem podsistemu znanosti – v pretežni meri znanosti naklonjeni in ji pripisujejo pomembno vlogo v današnjem in prihodnjem času.

Pri nagrajevanju raziskovalcev bi se odločali dokaj pragmatično in tako verjetno ne bi vnesli radikalnih sprememb glede spodbujanja odličnosti v znanosti ter s tem sprememb v nacionalni znanstveni politiki. Izrazili pa so veliko kritičnost do podkupljivosti raziskovalcev, kar je vsekakor dobro upoštevati pri načrtovanju in izvajanju nacionalne strategije glede znanosti in sodobnih tehnologij.

9. **Le 1/5 respondentov (20,04 %) se strinja z oceno, da so slovenski raziskovalci učinkovito prispevali s svojim znanstvenim delom k razvoju družbe.** Preostali respondenti (73,91 %) niso znali oceniti njihovega prispevka k razvoju.
10. **Nekaj več kot polovica vseh respondentov (53,87 %) je ocenila, da je potekalo najboljšo znanstveno raziskovanje v okviru raziskovalnih inštitutov.** Glede univerz je bila v zvezi s tem prepričana le tretjina respondentov (34,90 %).
11. **Nekaj več kot polovica vseh respondentov (55,94 %) je delila mnenje, da slična tematika najučinkoviteje vpliva na sodelovanje raziskovalcev iz različnih vrst raziskovalnih organizacij.**

Sklepanja (9-11):

Prevladujoča mnenja (ocene) respondentov so potrdila distanco med srednješolci in nacionalno znanstveno skupnostjo. Pokazalo se je, da mladi povzemajo stereotipne predstave, ki jih ima slovenska družba glede znanosti in še zlasti glede vloge raziskovalcev v njej.

12. **Respondenti so največji pomen pripisali bodočim odkritjem, spoznanjem in znanstvenim dosežkom na področju trajnostnega razvoja in ohranitve čim bolj pestre biotske raznovrstnosti.** Največji pomen so pripisali razvoju »pametne hiše« (56,63 %) in ohranitvi danes že ogroženih živalskih in rastlinskih vrst (51,96 %).
13. **Med tehnologijami, ki bodo pomembne za razvoj slovenske družbe, so na prvo mesto uvrstili solarno tehnologijo (49,89 %) in nato medicinsko tehnologijo (47,06 %) ter okoljsko tehnologijo (39,67 %).**
14. **Med najpomembnejša prizadevanja v naslednjih 20 letih, pri katerih bo opravljala znanost pomembno vlogo, so respondenti uvrstili zlasti ohranitev narave za naslednje generacije (66,52 %).** Ostalim prizadevanjem so pripisali manjši pomen. Tako je npr. le dobra petina (21,63 %) navedla preprečevanje znanstvenih poskusov na ljudeh in živalih; ena šestina (17,93 %) skrb za človekove pravice oz. ena osmina (12,83 %) zagotavljanje največje možne varnosti ljudi in zgradb pred terorističnimi napadi.

Sklepanja (12-14):

Generacija, kateri pripadajo respondenti, je izrazito ekološko naravnana, vsaj v primerjavo s starejšimi generacijami. To je razvidno iz prevladujočih strinjanj s trditvami ali mnenji v anketnem listu. Pa tudi navzkrižno »branje« ugotovitev iz več sklopov potrjuje to sklepanje. Zlasti pa je to razvidno iz prevladujočih presoj in ocen glede napovedi največjih dosežkov znanosti in ključnih sodobnih tehnologij v naslednjih 20 letih.

Glede na dejstvo, da so respondenti uporabljali v visokem deležu le medijsko oblikovane informacije s področja znanosti in tehnologije, ter tudi podobo domovine in sveta prejemajo zgolj iz medijev oz. s pomočjo sredstev družbenega obveščanja, je njihov profil državljana 21. stoletja še »neuravnotežen« in glede vrednot »nestabilen«. To je med drugim razvidno iz visoke

ozaveščenosti o ohranjanju žive in nežive narave za prihodnje generacije ob istočasno slabo opredeljenem položaju človeka (poskusi na ljudeh, človekove pravice, obramba pred teroristi).